

M.A. (SANSKRIT) Semester - 3 (CBCS) Examination

Oct/Nov-2022 (NEW COURSE)

Meghdut , Ansin Ane Sanskrit Nibandh (Core (New))

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો : (૧૪)
- Q-1 Translate any ONE of the following passages: (14)
૧. આસીચ્ચ મે મનસિ - “અહિ મોહપ્રાયમેષાં જીવિતમ્, સાધુજનવિગર્હિતઞ્ચ ચરિતમ્ । તથા હિ પુરુષપિશિતોપહારે ધર્મબુદ્ધિઃ, આહારઃ સાધુજનવિગર્હિતોમધુમાંસાદિ, શ્રમો મૃગયા, શાસ્ત્રં શિવારુતમ્, ઉપદેશારઃ સદસતાં કૌશિકાઃ, પ્રજ્ઞા શકુનિજ્ઞાનમ્, પરિચિતાઃ શ્વાનઃ, રાજ્યં શૂન્યાટવીષુ, આપાનકમુત્સવઃ, મિત્રાણિ ક્રૂરકર્મસાધનાનિ ધનૂષિ, સહાયા વિષદિગ્ધમુખા ભુજંગા ઇવ સાયકાઃ, ગીતમુત્સાદકારિ મુઘ્ધમૃગાણામ્, કલત્રાણિ બન્દીગૃહીતાઃ પરયોષિતાઃ, કૂરાત્મભિઃ શાર્દૂલૈઃ સહ સંવાસઃ, પશુરુધિરેણ દેવતાર્ચનમ્, માંસેન બલિકર્મ, ચૌર્યેણ જીવનમ્, ભૂષણાનિ ભુજંગમણયઃ, વનગજમદૈઃ અઙ્ગરાગઃ, યસ્મિન્નેવ કાનને નિવસન્તિ તદેવોત્ખાતમૂલમશેષતઃ કુર્વતે ।”
 ૨. કાલિદાસાદીનામિવ યશઃ । શ્રીહર્ષદિર્ધાવકાદીનામિવ ધનમ્ । રાજાદિગતોચિતાચારપરિજ્ઞાનમ્ । આદિત્યાદર્મયૂરાદીનામિવાનર્થનિવારણમ્ । સકલપ્રયોજનમૌલિભૂતં સમનન્તરમેવ રસાસ્વાદસમુદ્ભૂતં વિગલિતવેદાન્તરં પ્રભુસમ્મિતશબ્દપ્રધાનવેદાદિશાસ્ત્રેભ્યઃ સુહૃત્સમ્મિતાર્થ-તાત્પર્યવત્-પુરાણાદીતિહાસેભ્યશ્ચ શબ્દાર્થયોઃ ગુણભાવેન રસાઙ્ગભૂતવ્યાપારપ્રવળતયા વિલક્ષણં યત્કાવ્યં લોકોત્તરવર્ણનાનિપુણં કવિકર્મ તત્કાન્તેવ સરસતાપાદનેન અભિમુખીકૃત્ય રામાદિવદ્વર્તિતવ્યં ન રાવણાદિવદિત્યુપદેશં ચ યથાયોગ્યં કવેઃ સહૃદયસ્ય ચ કરોતીતિ સર્વથા તત્ર યતનીયમ્ ।
- પ્રશ્ન-૨ નીચેના શ્લોકોમાંથી કોઈપણ બે નો અનુવાદ કરો : (૧૪)
- Q-2 Translate any TWO of the following verses: (14)
- (૧) ધર્મઃ પ્રવ્રજિતઃસ્તપઃ પ્રચલિતં સત્યં ચ દૂરે ગતઃ
પૃથ્વી મન્દફલા નરાઃ કપટિનશ્ચિતં ચ શાઠ્યોર્જિતમ્ ।
રાજાનોર્થપરા ન રક્ષણપરાઃ પુત્રા પિતર્દ્વેષિણઃ
સાધુઃ સીદતિ દુર્જનઃ પ્રભવતિ પ્રાપ્તે કલૌ દુર્યુગે ॥
 - (૨) આયુર્નશ્યતિ પશ્યતાં પ્રતિદિનં યાતિ ક્ષયં યૌવનં
પ્રત્યાયાન્તિ ગતાઃ પુનર્દિવસાઃ કાલો જગદ્રક્ષકઃ ।
લક્ષ્મીસ્તોય-તરંગ-ભંગ-ચપલા વિદ્યુચ્ચલં જીવિતં
તસ્માન્માં શરણાગતં શરણદ ત્વં રક્ષ રક્ષાધુના ॥
 - (૩) નિન્દન્તુ નીતિનિપુણા યદિ વા સ્તુવન્તુ
લક્ષ્મીઃ સમાવિશતુ ગચ્છતુ વા યથેષ્ટમ્ ।
અદૈવ વા મરણમસ્તુ યુગાન્તરે વા
ન્યાયાત્પથઃ પદં પ્રવિચલન્તિ ન થીરાઃ ॥
 - (૪) ક્વચિત્ પૃથ્વીશય્યઃ ક્વચિદપિ ચ પર્યઙ્ગશયનઃ
ક્વચિચ્છાકાહારઃ ક્વચિદપિ ચ શાલ્પોદનરુચિઃ ।
ક્વચિત્ કન્યાધારી ક્વચિદપિ ચ દિવ્યામ્બરધરો
મનસ્વી કાર્યાર્થી ગણયતિ ન દુઃખં ન ચ સુખમ્ ॥
- પ્રશ્ન-૩ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : (૧૪)
- Q-3 Translate into Sanskrit any ONE passage of the following: (14)
૧. કેટલાક મનુષ્યો પ્રભુને પોતાનો આત્મા અર્પે છે, કેટલાક પોતાનું જીવન અર્પે છે, કેટલાક પોતાનું કર્મ અર્પે છે, કેટલાક પોતાનું કર્મ અર્પે છે, કેટલાક પોતાનું ધન અર્પે છે. માત્ર થોડાએક માણસો જ પ્રભુને પોતાની આખી જાત અર્પી દે છે. પોતાની પાસે જે કંઈ હોય - પોતાનો આત્મા, પોતાનું જીવન, કર્મ, ધન એ તમામ પ્રભુચરણે ધરી દે છે. પ્રભુના સાચા સંતાન તો તેઓ જ છે. બાકીના બીજા બધાંએ પ્રભુને કશું જ આપ્યું નથી. જગતમાં એ લોકોનો જે કંઈ પ્રભાવ હોય, તેમની જે કંઈ શક્તિ હોય કે સંપત્તિ હોય, પ્રભુના કામ માટે તો તે બધાં કશાય મૂલ્ય વિનાનાં મીડા જ છે.

1. Some human beings offer their soul to the Divine, some offer their life, some offer their work, and some their money. Only a few people consecrate all of themselves and all they have - their soul, life, work, wealth. These are the true children of God. All others have given nothing to God. Whatever influence those people may have in the world, whatever power or wealth they may have, they are nothing but valueless ciphers for the Divine purpose.
2. પ્રાચીનકાળમાં નચિકેતા નામે એક છોકરો હતો. તેના પિતા યજ્ઞમાં ઘરડી ગાયો બ્રાહ્મણોને દાનમાં આપતા હતા. એ જોઈને નચિકેતાને થયું કે પિતાજી નકામી થઈ ગયેલી વસ્તુઓનું દાન કરે છે પરંતુ પોતાને વહાલી એવી એક પણ ચીજ આપતા નથી. અને એ સિવાય યજ્ઞ શેનો કર્યો કહેવાય ? તેથી તેણે પિતાને કહ્યું, “પિતાજી, તમે નકામી વસ્તુઓનું દાન કરો છો, પરંતુ એક પણ વહાલી વસ્તુ કોઈને આપતા નથી.” એક વાર કહ્યું, બે વાર કહ્યું. એટલે પિતા ગુસ્સે થઈને બોલ્યા, “ત્યારે તને જ આપું.” “કોને આપશો?” “યમરાજને.”
2. In ancient times, there was a boy Nachiketa by name. His father was giving away in charity old cows to the Brahmins. Seeing this, Nachiketa thought, my father gives away useless things but does not give a single thing dear to him. And without that, how can the sacrifice be said to have been done. So, he said to his father, “Father, you are giving useless things, but are not giving dear things to any one?” He said it once, said twice. So, the father became angry and said, “Then, I shall give you away.” “To whom, will you give?” “To Lord Yamaraja.”

પ્રશ્ન-૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પર સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો : (૧૪)

Q.4 Write an essay in Sanskrit on any ONE of the following: (14)

- (૧) કવિકુલગુરુકાલિદાસઃ
- (૨) સંસ્કૃતસાહિત્યે પર્યાવરણચિન્તમ્
- (૩) રમ્યા રામાયણી કથા
- (૪) વિદ્યાધનં સર્વધનપ્રધાનમ્

પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકો પર મલ્લિનાથની ટીકાને અનુસરીને સંસ્કૃતમાં વિવરણ કરો : (૧૪)

Q.5 Write description in Sanskrit according to the commentary of Mallinatha on any TWO verses of the following: (14)

- (૧) તસ્મિન્નદ્રૌ કતિચિદબલાવિપ્રયુક્તઃ સ કામી
નીત્વા માસાન્ કનકવલયભ્રંશરિક્તપ્રકોષ્ઠઃ ।
આષાઢસ્ય પ્રથમદિવસે મેઘમાશિલિષ્ઠસાનું
વપ્રક્રીડાપરિણતગજપ્રેક્ષણીયં દદર્શ ॥ ૨ ॥
- (૨) જાતં વંશે ભુવનવિદિતે પુષ્કરાવર્તકાનાં
જાનામિ ત્વાં પ્રકૃતિપુરુષં કામરૂપં મધોનઃ ।
તેનાર્થિત્વં ત્વયિ વિધિવશાદ્ દૂરબન્ધુર્ગતોઽહં
યાઙ્ઞા મોઘા વરમધિગુણે નાથમે લબ્ધકામા ॥ ૬ ॥
- (૩) તાં ચાવશ્યં દિવસગણનાતત્પરામેકપત્ની-
મવ્યાપન્નામવિહતગતિર્દ્રક્ષ્યસિ ભ્રાતૃજાયામ્ ।
આશાબન્ધઃ કુસુમસદૃશો પ્રાયશો હ્યઙ્ગનાનાં
સદ્યઃ પાતિ પ્રણયિહૃદયં વિપ્રયોગે રુણદ્ધિ ॥ ૧૦ ॥
- (૪) માર્ગં તાવચ્છુણ્ કથયતસ્ત્વત્રયાણાનુરૂપં
સન્દેશં તે તદનુ જલદ શ્રોષ્યસિ શ્રોત્રપેયમ્ ।
ચિન્નઃ ચિન્નઃ શિખરિષુ પદં ન્યસ્ય ગન્તાસિ યત્ર
ક્ષીણઃ ક્ષીણઃ પરિલઘુ પયઃ સ્રોતસાં ચોપભુજ્ય ॥ ૧૩ ॥
